

OPIS ISTOTNYCH ZAGADNIENI DLA KOMISJI EGZAMINACYJNEJ DO
ZADANIA Z ZAKRESU PRAWA CYWILNEGO
(EGZAMIN RADCOWSKI – 24 KWIECZNIA 2024 r.)

Zdaniem zespołu do przygotowania zadań na egzamin radcowski, w stanie faktycznym sprawy uzasadnione jest wniesienie apelacji w imieniu powoda Tomasza Adamskiego.

1. Wyrok powinien być zaskarżony w części, w której Sąd oddalił powództwo w zakresie żądania zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda:
 - a) w pkt 2 wyroku:
 - co do kwoty 60 000 zł zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 4 stycznia 2020 r. do dnia zapłaty,
 - co do kwoty 44 000 zł skapitalizowanej renty wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 października 2023 r. do dnia zapłaty,
 - co do renty bieżącej w wysokości 1 000 zł miesięcznie.
 - b) w pkt 3 wyroku co do kosztów procesu.
2. Wartość przedmiotu zaskarżenia powinna wynosić 116 000 zł i obejmować:
 - a) zadośćuczynienie w wysokości 60 000 zł (powód dochodził 90 000 zł, Sąd zasądził 30 000 zł nieprawidłowo przyjmując 50 % przyczynienia się Jana Adamskiego do powstania szkody),
 - b) skapitalizowaną rentę w wysokości 44 000 zł, tj. za okres od stycznia 2020 r. do sierpnia 2023 r., gdyż roszczenia rentowe za okres od sierpnia 2019 r. do grudnia 2019 r. uległy przedawnieniu,
 - c) rentę bieżącą od września 2023 r. w wysokości 1 000 zł miesięczne x 12 (art. 22 k.p.c.).
3. Zdający powinien podnieść zarzuty naruszenia przez Sąd następujących przepisów prawa procesowego, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy:
 - a) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. poprzez błędne ustalenie, że Jan Adamski nie miał zapiętych pasów bezpieczeństwa. Sąd ustalił podstawę domniemania faktycznego w oparciu o rodzaj obrażeń ciała Jana Adamskiego, pomijając w tym względzie uszkodzenia pojazdu marki Renault, w konsekwencji wyprowadzając nieprawidłowy wniosek co do niezapięcia pasów bezpieczeństwa. Z charakteru obrażeń ciała Jana Adamskiego w postaci złamania kręgosłupa szyjnego i przerwania rdzenia kręgowego nie można wywnioskować, że nie miał zapiętych pasów bezpieczeństwa. Taki wniosek nie wynika również z opinii biegłego w sprawie karnej, a charakter uszkodzeń pojazdu marki Renault przemawia za tym, że okoliczność zapięcia, bądź nie, pasów bezpieczeństwa pozostaje bez znaczenia dla skutku w postaci śmierci Jana Adamskiego, skoro w wyniku złamania oparcie foteli samochodu marki Renault doszło do powstania ww. obrażeń;
 - b) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, co skutkowało niezgodnym z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ustaleniem, że dochód na jednego członka rodziny był wyższy po śmierci Jana Adamskiego, niż za jego życia.

Dokonując porównania dochodów rodziny za okres przed i po śmierci Jana Adamskiego, Sąd wziął pod uwagę zarobki powoda z 2019 r. (5 000 zł/3 = 1 666 zł) i dochody rodziny z 2023 r., zamiast z 2019 r. Pomiął, że wynagrodzenie Jana Adamskiego uległoby zwiększeniu i od 2020 r. wyniosłoby 6 500 zł, a od 2022 r. - 8 000 zł netto, a tym samym zwiększeniu uległby dochód na jednego członka rodziny (odpowiednio ok. 2 166 zł za lata 2020-2021 i ok. 2 666 zł za lata 2022-2023). Co najmniej więc taką kwotę zmarły mógłby przeznaczać na potrzeby syna. Dodatkowo Sąd pomiął, że renta rodzinna początkowo wynosiła tylko 1 000 zł i na skutek stopniowej waloryzacji dopiero w 2023 r. wyniosła 1 400 zł. Z kolei zarobki matki powoda powinny być uwzględniane dopiero od 2022 r., gdyż wówczas podjęła zatrudnienie.

Prawidłowa ocena zgromadzonego materiału dowodowego powinna więc prowadzić do wniosku, że dochód rodziny po śmierci Jana Adamskiego uległ obniżeniu i wynosił na jedną osobę:

- w 2019 r. - 500 zł (renta rodzinna 1 000 zł/2),
- w 2020 r. - 550 zł (renta rodzinna 1 100 zł /2),
- w 2022 r. - 1 650 zł (zwaloryzowana renta w wysokości 1300 zł plus wynagrodzenie Marii Adamskiej 2 000 zł/2),
- w 2023 r. - 1 700 zł (zwaloryzowana renta w wysokości 1400 zł plus wynagrodzenie Marii Adamskiej 2 000 zł/2).

4. Zdający powinien podnieść zarzuty naruszenia przez Sąd następujących przepisów prawa materialnego:

- a) art. 6 k.c. i art. 362 k.c. poprzez ich błędną wykładnię, polegającą na obciążeniu powoda ciężarem dowodu w zakresie braku przyczynienia się Jana Adamskiego do powstania szkody; ciężar dowodu okoliczności uzasadniających przypisanie poszkodowanemu przyczynienia się do powstania szkody lub jej zwiększenia oraz istnienie adekwatnego związku przyczynowego spoczywa na pozwanym; pozwany winien wykazać, że Jan Adamski nie miał zapiętych pasów, a ponadto, że pomiędzy jego zachowaniem (tj. niezapięciem pasów) a szkodą w postaci śmierci, istniał adekwatny związek przyczynowy. Sąd nieprawidłowo zatem przyjął, że to powód winien udowodnić, że jego ojciec miał zapięte pasy, a ponadto, że brak pasów nie miał wpływu na skutek w postaci śmierci poszkodowanego.

Zmniejszenie obowiązku naprawienia szkody na podstawie art. 362 k.c. może mieć miejsce tylko w razie pozytywnego ustalenia, że poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody. Niewłaściwe zachowanie poszkodowanego musi być adekwatną współprzyczyną, to znaczy, że skutek musi nastąpić w wyniku działania dwóch przyczyn, jednej pochodzącej od zobowiązanego, względnie od nieustalonej osoby trzeciej oraz od poszkodowanego. Pomiedzy zachowaniem poszkodowanego a powstaniem szkody lub zwiększeniem jej zakresu musi zachodzić adekwatny związek przyczynowy. Ciężar dowodu okoliczności uzasadniających przypisanie poszkodowanemu przyczynienia się do powstania szkody lub jej zwiększenia oraz istnienie adekwatnego związku spoczywa na pozwanym (por. *uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 10 września 1975 r., sygn. III CZP 8/75*);

- b) art. 362 k.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie, skutkujące błędnym przyjęciem, że Jan Adamski przyczynił się do powstania szkody i zmniejszeniem przyznanego zadośćuczynienia o 50 %, w sytuacji, gdy pozwany nie zaoferował Sądowi koniecznego dowodu dla wykazania, że Jan Adamski nie miał zapiętych pasów bezpieczeństwa i że wpłynęło to na skutek w postaci śmierci poszkodowanego;
- c) art. 442¹ § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie, skutkujące nieprawidłowym przyjęciem, że prawo do renty uległo przedawnieniu, podczas gdy szkoda będąca podstawą tego roszczenia wynikła z występku z art. 177 § 2 k.k., a tym samym termin przedawnienia wynosi 20 lat od dnia popełnienia przestępstwa;
- d) art. 118 k.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i wskutek tego przyjęcie, że roszczenie o zapłatę rat rentowych za okres od stycznia 2020 r. do sierpnia 2023 r. uległo przedawnieniu.

Należy rozróżnić roszczenie o samo przyznanie prawa do renty od roszczenia o zapłatę poszczególnych rat. Pierwsze ulega przedawnieniu wg art. 442¹ § 2 k.c. w terminie 20 lat (sprawca wypadku został prawomocnie skazany za przestępstwo z art. 177 § 2 k.k.), a drugie, tj. roszczenie o zapłatę poszczególnych, zaległych rat rentowych, jako świadczenie okresowe, wg art. 118 k.c. w zw. z art. 120 § 1 k.c., z upływem 3 lat od dnia wymagalności każdej raty (*por. wyroki SN z: 19 lutego 2015 r., sygn. III CSK 167/14, 7 stycznia 2011 r., sygn. I PK 142/10*).

W przedmiotowej sprawie Sąd powinien zasądzić skapitalizowaną rentę za okres trzech lat przed wniesieniem pozwu, tj. od stycznia 2020 r. (art. 118 zd. 2 k.c.) do sierpnia 2023 r. oraz rentę bieżącą. Roszczenie o zapłatę rat rentowych za okres od sierpnia 2019 r. do grudnia 2019 r. należy uznać za przedawnione z końcem 2022 r. (decyzja pozwanego, która przerwała bieg przedawnienia, została doręczona 10 grudnia 2019 r., zaś pozew został wniesiony dopiero 4 sierpnia 2023 r.);

- e) art. 446 § 2 k.c. poprzez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że jedynie usprawiedliwione potrzeby uprawnionego podlegają zaspokojeniu rentą z art. 446 § 2 k.c., która nie może być wyższa niż świadczenie alimentacyjne, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu wskazuje, że renta ta może obejmować wszystkie potrzeby uprawnionego, których został on pozbawiony w wyniku czynu niedozwolonego, zaspokajane przez zmarłego, niezależnie od tego, czy mieściły się, czy też wykraczały poza granice usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego w rozumieniu art. 135 k.r.o.

Przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego mają znaczenie przy stosowaniu art. 446 § 2 k.c. w zakresie określania kręgu osób uprawnionych do wystąpienia z roszczeniem o rentę oraz czasu trwania obowiązku świadczenia renty. Przepis art. 446 § 2 k.c. przewiduje jednak samodzielne przesłanki określenia wysokości renty, są nimi potrzeby poszkodowanego oraz możliwości majątkowe i zarobkowe ojca powoda. Pierwsza z tych przesłanek jest zbliżona do przewidzianej w art. 135 k.r.o. przesłanki stanowiącej kryterium ustalania alimentów. W myśl art. 135 k.r.o. potrzeby uprawnionego stanowiące przesłankę do określenia wysokości alimentów zostały ograniczone poprzez wskazanie, że chodzi jedynie o usprawiedliwione potrzeby uprawnionego. Takiego ograniczenia nie ma jednak w art. 446 § 2 k.c. Przepis art. 446 k.c. daje więc możliwość zasądzenia nawet wyższej renty niż

świadczenie alimentacyjne, ale limitowana jest ona przez możliwości majątkowe i zarobkowe zmarłego (*por. wyroki SN z: 10 maja 2012 r., sygn. IV CSK 416/11, 16 maja 2008 r., sygn. III CSK 386/07*).

- f) art. 446 § 2 k.c. poprzez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że żądanie zapłaty skapitalizowanej renty za czas przed wniesieniem pozwu wymaga wykazania, że potrzeby uprawnionego nie zostały zaspokojone, lub że zostały zaspokojone, ale ze środków, które wymagały zwrotu np. pożyczek, kredytów, podczas gdy okoliczności te są irrelewantne z punktu widzenia zasądzenia renty z art. 446 § 2 k.c. za okres przed wniesieniem pozwu, która ma charakter odszkodowawczy i stanowi wynagrodzenie straty, jakiej doznał uprawniony do alimentacji przez niemożność uzyskania świadczenia na zaspokojenie jego potrzeb;
- g) art. 446 § 2 k.c. poprzez błędną wykładnię skutkującą oddaleniem roszczeń rentowych powoda, podczas gdy potrzeby powoda oraz możliwości zarobkowe i majątkowe zmarłego, który był jedynym żywicielem rodziny, uzasadniają zasądzenie na rzecz powoda renty w wysokości co najmniej 1 000 zł miesięcznie. Jan Adamski bezpośrednio przed śmiercią przeznaczał co najmniej ok. 1 666 zł na potrzeby syna, ale mając na uwadze jego możliwości zarobkowe, kwota ta sukcesywnie by wzrastała i docelowo wynosiłaby ok. 2 666 zł, czyli tyle, ile wynosiły potrzeby powoda. Po uwzględnieniu renty rodzinnej z ZUS przypadającej na powoda, zasadnym jest żądanie renty w wysokości co najmniej 1 000 zł miesięcznie. Kwota ta jest usprawiedliwiona również, gdy weźmie się pod uwagę samą różnicę pomiędzy dochodem rodziny przed i po śmierci Jana Adamskiego. Mając na uwadze kwotę, o jaką obniżony został dochód na osobę w latach 2019-2023, kwota 1 000 zł nie jest kwotą nadmierną.

5. Wniosek apelacyjny powinien zostać sformułowany jako wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku w części oddalającej powództwo poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda:

- kwoty 60 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 4 stycznia 2020 r. do dnia zapłaty;
- kwoty 44 000 zł tytułem skapitalizowanej renty wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 października 2023 r. do dnia zapłaty;
- renty bieżącej w wysokości 1 000 zł miesięcznie płatnej z góry do rąk powoda do dnia 10-ego każdego miesiąca poczynając od miesiąca września 2023 r., wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na wypadek opóźnienia w terminie płatności każdej raty;
- kosztów procesu za obie instancje.